

Diakonen i tjenesten

Under Diakonforbundets generalforsamling på Hurdal verk i sommer holdt diakon Dag Walding, Drammen dette foredrag:

I vårt emne i dag er det mørke og lyse ting, og så får en forsøke å ta med noe av begge deler. Å få med alt, så en kan si at dette er hele bildet av diakonen i tjenesten, er umulig i et foredrag. Diakonen i tjenesten er et omfattende begrep fordi diakonene er så forskjellige. Diakonene er ingen ensrettet eller homogen størrelse i denne betydning. Du verden hvor mange markante diakoner det har vært, og er. Emnet er dessuten omfattende fordi tjenestene er så forskjellige. Rektor Leere sa ofte: «Tjenesten er mangeslungen.» Ja, det har den i sannhet alltid vært for oss diakoner. Tjenestens mangfoldighet kommer klart frem allerede før vi hadde Diakonhjem og elever. I det opprop som slo til lyd for opprettelsen av diakonhjem og utdanning av diakoner, sendt ut i året 1889 sier forfatteren, pastor Hartvig Halvorsen bl. a. — «Vi innskrenker oss her til å nevne den diakonvirksomhet som i våre store og spredte menigheter trengs til en rikere ordets forkynnelse og privat sjelesorg, fremdeles arbeidet i de mange hjem for gamle og i vaisenhusene som nå reiser seg her hos oss. Og endelig de mange oppgaver som arbeidet blant den mannlige ungdom stiller. Føyer man så hertil hva der utkreves av arbeidskrefter til våre fattiggårder rundt om i landet, til misjonen blant drankere og løsgjengere, blant løslatte fanger og i straffanstaltene, samt endelig til bekjempelse av de for vår eiddommelige nødtilstander som skriver seg fra vantro og samfunnsnedbrytende retningers altfor fruktbare arbeid blant oss, så vil det lettlig innsees at det foreligger for kirken en hel rekke av store oppgaver som bare kan opptaes av menn som både teoretisk og praktisk er grundig utdannet for sin gjerning.»

Tar vi et blikk bakover til det

første diakonkull, som ble ferdigutdannet året 1892, og til kullet som ble utdannet 1917, får vi den første 25. årsperiode. Ser vi på de stillinger som disse brødre gikk inn i, blir vi overvældet over den *bredde* som det allerede fra første stund har vært over den mannlige diakoni i Norge. Den første diakon som gikk ut fra Diakonhjemmet var som kjent Hartvig Kornelius Nordvik som ble sendt ut i sykepleie og menighetsarbeid. Denne vår første bror og kollega oppdaget sikkert at disse ordene «sykepleie og menighetsarbeide» omfattet flere oppgaver enn ordene hadde bokstaver.

Det nytter ikke å regne opp alle stillinger som vi ser våre brødre har hatt i denne første 25-årsperioden. Men vi oppdager at de kristelige organisasjoner meget tidlig nyttiggjorde seg den diakonale arbeidskraft. Ellers gikk brødrene inn i stillinger som bestyrere eller assistenter ved T. B. C.-hjem, Fattig- og gamlehjem, Soldathjem og Epileptikerhjem, Hjem for hjemløs ungdom, Asyl og Tvangsskoler og forvaltere på anstalter. De hadde sin tjeneste i midnattsmisjonen, ved hvalfangst-ekspedisjoner, havnemisjon, jernbane- og kraftanlegg osv. Året 1904 ble den første diakon ansatt som klokker i Stavanger, senere kom slike stillinger i Røros i 1905 og Bergen i 1906. I året 1910 kom en rekke nye diakonklokkestillinger.

Vi oppdager en *bredde* i den mannlige diakoni i denne 25-årsperioden som jeg tror er nokså enestående for den tid. En bredde som har tiltatt, og som i dag ikke på langtnær har nådd sin grense. Vi skal være glad for de åpne dører, selvfølgelig, men mon tro om det ikke kan bli for «bredt» også? Viser vi farvelysbilder, og vi forsøker å få en så stor billedflate som mulig, er det lett gjort, men bildet blir uskarpt og uklart. Bli det før stor bredde over vårt virkeområde kan vel *det* skje at begrepet diakontjeneste kan bli noe uklart. Skal jeg driste meg til å si noe mer

konkret om diakonen i tjenesten, slik jeg har opplevet det i noen år, så har vel de fleste av oss felles erfaringer. Jeg kan i denne forbindelse nevne diakon Vallands artikler i medlemsbladet. Jeg skulle anta at de fleste diakonene har tilknytning til syke mennesker og de mange problemer som en dermed møter.

Når en skal starte dagens arbeid, er det godt å huske et par tre ting: 1. De syke *venter* på diakonen. Det er noe inspirerende i dette at noen venter på en. Det skaper forventning og gir muligheter. En skal huske at som oftest lever den syke sitt liv under livets normalstrek. Mange av de syke lever sitt liv alternerende mellom en seng og en stol. Ofte blir deres horisont ikke større enn rommet de bor i. De pårørende får som regel alltid stor belastning ved langvarig sykdom i hjemmet, som kan gi både gnissinger, dårlig humor og depresjon som frukt. Så venter de på diakonens daglige besøk mer enn på utfallet av krisen i Berlin. Man forstår så godt, at når en har ligget mer eller mindre godt et helt døgn i sengen, kanskje er en blitt våt til snippen, da er en mer interessert i å få vask og tøtt tøy enn å diskutere Gagarin's rumflukt.

2. Disse som venter *på* en og venter noe *av* en, disse har vi som diakoner en gudgitt sjanse til å gjøre noe for. Vi kan med Guds hjelp hjelpe de ut av selvopptatthet, pessimisme og angst, selv om det nå bare skulle bli for dagen, så får vi starte på ny frisk dagen etter. Guds uendelige nåde er jo ny hver dag. Men vi vet jo alle at skal en kunne hjelpe andre, må en selv ha blitt hjulpet, og ha tid og ha et stabilt sinn.

En utenriksminister som tretter med sin kone før han går til møtet kan bli en fare for verdensfreden. Skulle en diakon eller sykesøster lufte sine personlige problemer for pasientene, ble det enda mer å be Gud om tilgivelse for. Vi har med *syke* mennesker å gjøre. Vi skal *lette* hjemmets trykk, ikke øke det. Det er få ting, tror jeg, som kan lette mer i et hjem hvor det er sykdom enn å bringe *smilet* inn i syke-

stuen, eller enda sterkere, kan en få latteren til å lyde noen sekunder vil det gjøre så godt. Det er så mange besøkende som kommer på visitt med et mer eller mindre høytidelig åsyn og med alvorlig lav stemme, som forteller en god del om seg selv og omsider forteller den syke hvor dårlig han ser ut og tilslutt retter det obligatoriske spørsmålet — ja, hvordan er det nå med deg? Når diakonen kommer er det ikke sagt at alvoret ikke skal være der, men smilet og den lune humor bør ikke mangle. Smilet og humoren virker bedre i et sykeværelse enn frezia og roser i blomsterglasset.

I et hjem hvor pasienten er diabetiker og nylig er kommet fra sykehuset etter at det ene ben var amputert, bor også hans kone som f. t. er sykmeidt p. g. a. overflødig fedme som hun pådro seg på en husmorferie nylig. Pasienten er en snill troende bror, og fruen er åndelig sett noe mer på avstand, men legemlig i høy grad nærværende. Ved et av diakonens daglige besøk merket han spenning i luften. Det var kulde og varme i samme rom, personifisert i henholdsvis mann og hustru. Altså straks før det begynte å lyne. Vel, i denne situasjon forsto diakonen godt at det ikke nyttet å diskutere Åge Samuelsens brudd med pinsevennene eller motellene på Hedemarkstoppen. Han fikk penset samtalen inn på ektefellers samliv og deres forlovelsestid i særdeleshet. Fruen ble spurt noenlunde slik: «Dengang De var forlovet var det vel slik at fikk De ikke Karl, så var alt håpløst? Han var vel den eneste mann i hele verden for Dem?» Fruen flyttet noe sjenert på sin fyldige kropp, og gjorde noe som er svært sjelden å se, — hun rødmet. Samtalen fortsatte og da diakonen gikk tok pasienten hans hånd og sa: «Gud velsigne Dem og Deres gjerning.»

I en atomalder som vår må vi ikke glemme å være mennesker.

Kollega Adolf Hals skriver i sin for øvrig utmerkede bok: Psykologi for sykepleiere: «En omtaler ikke pasientene som fru Olsen eller herr
(Forts. s. 20.)

Diakonen i tjenesten

(Forts. fra s. 10.)

Hansen, men det blir «ulcusen» på stue M, «lårhalsen» i seng 1 og «diabetesen» i seng 3.» Sålangt Hals.

I siste nr. av Terapeutiske Fremskritt står følgende som ikke bare gjelder leger, men også i høy grad diakoner og all esom har med syke mennesker å gjøre. «Man skal ikke ha sittet lenge i alminnelig praksis før man oppdager at det nok var enkelte ting man ikke lærte under studiet. Således viser det seg at den praktiserende leges viktige oppgave er å fungere som sjelsørger. Han må kunne lytte til pasientens forskjellige klager på en velvillig og forståelsesfull måte, uansett om klagen er av somatisk eller emosjonell art. Det er slitsomt og enerverende arbeid å skulle engasjere seg på en slik måte i hver enkelt pasients emosjonelle problemer. På denne måten blir de praktiserende leger pålagt et stort merarbeid og et betydelig ansvar.»

Vi vet om det alle sammen, men det må sies igjen: når et menneske vil tale med oss er det ikke en radio eller 23 tommers televisjonsapparat — *det er mennesker i nød.*

For en uke siden satt jeg på kontoret hos en bestyrerinne ved et av våre større pleiehjem for eldre. I samtalens løp sa hun: «Det er en rase som holder på å dø ut. Det er de kolleger som kan holde på med arbeidet sitt lenger enn arbeidstiden tilsier, om det skulle være nødvendig. Jeg har inntrykk av at man nå ikke lenger bruker vanlig ur, men stoppeklokke.»

Det er enkelte ting som har forskrekket meg. Jeg har hørt prekener som har hatt opplysninger og nyheter som aldri burde vært sagt offentlig. Det var vel ikke tilfeldig at en stor organisasjon nettopp hadde taushetsplikten oppe på sin generalforsamling nylig. Dette viktige område som heter taushetsplikt synes meg å ha blitt noe frynset i kantene de senere år. Det er vel en kjent sak, at det som har plaget oss i denne forbindelse er ikke at vi har sagt

for lite, men det var de ordene vi aldri skulle ha sagt. Å eie et menneskes tillit er en så overmåte verdifull gave, at det som blir betrodd oss må legges i hjertets safe. Det er nemlig meget lettere å lodde dybden i Drøbaksundet enn i et menneskesinn. — Når tilliten er der kan man tale ut om det som kanskje aldri før har vært nevnt for noe menneske, nemlig forholdet mellom Gud og pasienten. Da føler diakonen seg uendelig liten, og Gud er så uendelig stor. Kanskje vet han da, at nå er jeg en tjener for Gud. Når tilliten er der kan det hende at legen ringer og ber diakonen tal emed pasienten om åndelige ting, for — «dette forstår De dem bedre på enn jeg.»

Hvordan ser så andre på diakonen i tjenesten?

Jeg hadde vært i Midt-Østen en ca. 14 dager da noen kolleger skulle reise hjem etter endt tjeneste. Det var avskjedsfest og flere takket for oppholdet. Sykehusets reservelege takket bl. a. diakonene i velvalgte og hjertelige ord. Han takket for det gode samarbeide, den hygge det hadde vært å være sammen med dem og berømmet den faglige innsats de hadde prestert både på røntgen, laboratoriene, operasjonsstue og avdelingene. Tjenesten kunne over hodet ikke vært utført bedre, sa legen, og for sin del hadde han lært meget av diakonene. — Som ny der ute gledet det meg ubeskrivelig å høre dette. At det ikke bare var ord sagt i en avskjedsstund, vet jeg, for da legene ved hjemkomsten avla rapport for sjefslegen for Hæren viste det seg at superlativene om diakonene ikke var blitt borte under flyturen. Når leger her hjemme sier at de ikke kan skjønne hvordan de skulle greie seg uten diakonens hjelp, kan det vel ikke bare være tomt, høflig snakk. Og når en har hørt biskop Skard hvordan han formelig glødet for diakonisaken, og ikke minst berømmet enkelte diakoner som har sin ensomme post i Antarktis, og hvordan kjente misjonsledere er fulle av respekt og beundring for våre kollegers innsats under fjerne himmelstrøk, ja, så

skulle en tro at det måtte være en viss sammenligning mellom innsats og fortjeneste. — I Aftenpostens morgenummer 20. juni d. å. står det bl. a. 2 annonser som vi ser på. Den ene annonse gjelder ledig stilling som vinduspusser i Oslo. Begynnerlønn kr. 20 000 pr. år. Den annen annonse gjelder sykepleiere til et sinnssykehus i Oslos nærhet. Begynnerlønn kr. 11 993. Etter 8 års tjeneste kr. 14 772.

En kommune har to diakonklokere. De har begge forutenom kontorarbeid m. m. ca. 16—17 00 sykepleier i året. — Kommunen bevilger kr. 1000 til hver i bilgodtgjørelse. Samme by har gartner som også er kirkeverge. Han har kr. 3000 i bilgodtgjørelse. En kunne bli fristet til å tro at det offentlige vurderer arbeidet med knoller og løkvekster adskillig høyere enn arbeidet med levende mennesker. Diakonene kan sende berettiget søknad om lønnsforhøyelse til sitt menighetsråd som lar søknaden gå de respektive offentlige kanaler og den store dagen kommer da søknaden skal behandles. Det ble avslag, ja, ikke bare det, men en av de ledende i forsamlingen ymter noe om at når det er så mange sykebehandlinger må det vel også bli, ja, unnskyld, han sa driks. Diakonen opplever skuffelser i tjenesten — skuffelser som en skulle tro tilhørte en forgangen tid. At det stilles krav til en diakon er rimelig og riktig, og når en ser og hører hva man mener en diakon kan og skal, ja, så skal det sannelig mindre til enn det for å bli «hovmodig». Etter tjeneste i kirke og organisasjon, på hvalfangst og i Midt-Østen, har det blitt klinkende klart at når det gjelder en diakon så er det nesten ikke måte på hva man mener han kan og skal gjøre. — Det kan være smigrende, selvfølgelig, men for meg har det alltid stått slik at dette syn som de forskjellige «arbeidsgivere» har på oss diakoner har de fått av kolleger som har vært i tjenesten før meg. — Og så får en respekt for de som har vært før en i arbeidet, og føler selv at en ikke strekker til.

(Forts. neste nr.)

Bøker

Wilhelm Busch: Enda en sjanse. 108 sider. Indremisjonsforlaget.

Den som engang har lest en bok av Wilhelm Busch, tar fatt på en ny med spenning og forventning. Og han skuffer ikke. Denne boken gir øyeblikksbilder fra livet. Tilsammen gir den et bilde av ammen og den rike gjerning han står i. Han er festlig, livsnær, slagferdig. Men det som egentlig gjør ham til en stor mann, er hans ubrytelige troskap mot Herren Kristus. Busch er hans tjener. Derfor får han være til så stor velsignelse. — Denne boken er ypperlig innføring i praktisk sjelesorg.

R. L.

Mia Hallesby: Fortellinger for de minste. 75 sider. Lutherstiftelsen.

Mens barna våre var riktig små, leste vi mye fra denne boken for dem. De ville gjerne høre fortellingene der og så lærte de samtidig om hvordan Jesus vil de skal være. Når boken nå kommer i nytt opplag, anbefales den til høytlesing for de små.

R. L.

Jean A. Rees: Hendes to liv. Lutherstiftelsen. 202 sider.

En roman om en yngre enke som til slutt finner både et nytt rikt arbeid, og også kommer i et nytt og godt forhold til sin familie. Hun finner frem til personlig kristentro, og et tomt liv blir fylt av glede. S. H.

(Forts. fra s. 8.)

— I utviklingslandene i Østen står Kirkenes Verdensråd for én ting: Hjelp til dem som sulter og lider nød. Det er et samlende hjelpeprogram for de kristne kirker, og tørrmelksekkene merket WCC er i folks bevissthet blitt et uttrykk for kristen barmhjertighet. Det ville være meningsløst om vi som kristne stilte oss utenfor dette hjelpende fellesskap. Jeg kan ikke skjønne annet enn at misjonslederne her hjemme er kommet i skade for å blande teologi og tørrmelk!

Diakonen i tjenesten

Av diakon Dag Walding

(Forts. fra nr. 5.)

Når det gjelder krav eller instruks står jeg med en klokkerdiakoninstruks i hånden. Den er fastsatt av Tunsberg biskop 10. januar 1952, og er altså vel 9 år gammel. Instruksene inneholder i alt 13 punkter, — og etter min mening, tildels meget utførlige punkter.

Jeg tillater meg først å referere punkt 2, i klokkerinstruksene for diakoner: «Det påligger klokkeren å tjenestegjøre ved alle forordnede gudstjenester som er tillagt den kirke som han er tilsatt ved. Dessuten skal han tjenestegjøre ved alle andre gudstjenester som holdes i kirken, hva enten gudstjenesten blir holdt ved menighetens egen prest eller den holdes av biskopen eller prosten eller av noen annen geistlig som har fått rett til å bruke kirken. De andre geistlige som denne regel omfatter, er prester og misjonærer som er ordinert i Den norske kirke, prester i den danske, finke, islandske og svenske folkekirke, norsk-amerikanske evangelisk-lutherske prester og endelig andre utenlandske evangelisk-lutherske prester som måtte ha lovlig rett til å holde gudstjeneste i kirken. Blir gudstjenesten holdt etter et annet ritual enn det norske, plikter klokkeren å møte frem, men ikke delta på annen måte. Når gudstjenesten holdes for en menighet utenfor statskirken, har klokkeren ikke plikt til å møte.

Når menighetens prest holder søndagsoppbyggelse i bedehus eller annet lokale i stedet for ordinær gudstjeneste i kirken, skal klokkeren tjenestegjøre ved oppbyggelsesmøtet såfremt det utføres sakramentforvaltning der.»

Instruksene er for tiden aktuell for meg, og da jeg leste den var det ting som kom i tankene: — Muligens har forfatteren (ne) forutsett en geistlig invasjon fra de mange land som er nevnt, eller/og har hatt en redsel for at diakonen som den

vigslede kirkens tjener han er, vil benytte enhver mulighet til å unndra seg menighetens gudstjeneste.

Klokkerdiakonen har jo aldri «søndagsfri» uten når han betaler en annen for tjenesten, og så i ferien.

Punkt 8 i instruksene omhandler det som kalles «Diakonarbeidet». Jeg siterer: «Diakonen skal gjennom stedets prester og leger holde seg orientert om gamle, vanføre, blinde og syke i menigheten og tilse og pleie den som trenger det. Han veileder de pårørende om pleie og stell av den syke i tilknytning til legens anordning. I tilfelle dødsfall sørger han for at den døde blir stelt. Han skal være fritatt for nattevakt, unnatt i særskilte tilfeller, og da få den nødvendige hvile om dagen. Diakonen skal som Guds og menighetens tjener dra omsorg for den sykes sjeleliv og bruke de anledninger som gis til å bringe Guds ord til dem han har å gjøre med. Han samarbeider med menighetens prester og menighetsrådet. Etter evne og kall bør han delta i menighetens kristelige arbeid etter som behovet tilsier det.

Diakonen må ha kjennskap til gjeldende sosiallovgivning for å kunne veilede foreldre, syke, gamle og trengende (blinde, døve, vanføre og åndssvake) om den hjelp som samfunnet kan gi i de forskjellige situasjoner. Han må stille seg villig overfor vernelag, edruelighetsnevnd, vergeråd og forsorgsvesenets arbeid. Diakonen bør til enhver tid ha sin oppmerksomhet henvendt mot alt som kan fremme sunnhet og folkehelse i menigheten, ikke minst innen industrien, og i samråd med helse- og sosiale avdelinger søke å løse oppgavene.»

Når jeg leste dette sakte igjennom på bakgrunn av 16 års tjeneste i menighetsarbeid forsto jeg at det var en ting som manglet i instruksene. Det sto ikke noe om tannrøkt. La meg gjenta: Det kreves av oss.

Vi lever i en materialistisk tid, og

vi ånder alle inn den samme luft. Dog ble det fra geistlig hold uttalt på diakonimøtet på Granvolden 1. juni i år at enkelte diakoner lever under samme forhold som enkelte prester gjorde i 30-årene.

Diakonen føler seg vel av og til noe ensom. Arbeidet er så egenartet og spesielt at svært få forstår hvordan det er hver dag å stelle syke og døende mennesker, og ikke minst stå overfor de mange problemer i hjemmene, problemer som ikke kan feies vekk med skulderkast. Diakonen oppdager at troende brødre og søstre har mer syn for å skaffe utdannet sykesøster til fjerne strøk av kloden enn å få en søster eller diakon i sin egen bygd eller by. Det er så altfor få som har lest Jesu ord: Plei ham.

Det er en ting som ofte har lekt i mine tanker, kanskje vil ikke alle brødre forstå meg. Tenk om man hadde et sted som man kunne lesse av sine bekymringer, en skriftefar om man vil. Vi menighetsdiakoner får høre så meget trist uke etter uke, år etter år, og dette skal man bære, og bære alene. Tenk om det hadde vært et sted som man kunne — «sele av». Jeg vet vel at vår gode sekretær har en stor gjerning her, og står beredvillig til tjeneste for de som måtte ønske det, men jeg ber om at det ikke må tas opp blasfemisk når jeg bruker Bibelens ord: — Hva er dette til så mange.

Kjære diakoner. La oss være merksam på denne hjelp i vårt arbeide.

Endel av disse tanker har kanskje gått enkelte brødre forbi, da deres tjeneste ikke har vært berørt i dette foredrag. Jeg er oppmerksom på det, men tør ikke begi meg ut på noe

som jeg har mindre kjennskap til.

Men når vi spør tilslutt: «Hvor står diakonen i tjenesten *i dag*, da er vi alle engasjert uansett virkeområde, alder og bosted. *Hvor står diakonen i dag?* Kanskje står han der mismodig og tviler på om det var et Guds kall som førte ham inn på Diakonhjemmet og siden ut blant mennesker. Kjære bror. La meg si deg, du er ikke alene som har følt eller som føler det slik. At dette er kritiske stunder i tjenesten vet også jeg litt om.

Kanskje er du tindrende glad for at nettopp *du* skal få være med å lindre både åndelig og legemlig nød. Kanskje er du mest glad når du blir vekket om natten for å bringe hjelp, og få en takk og et siste smil fra en døende?

Hvor står diakonen i tjenesten? Han står der som våre første brødre sto som gikk ut fra Det norske Diakonhjem i året 1892. Diakonen står midt i skjeringspunktet hvor det skarpeste lys og det sorteste mørke brytes. Han står der som Guds tjener som til enhver tid på døgnet har helvetes krefter og oppmerksomhet henvendt på seg for av all makt å få tjeneren vekk fra tjenesten for Gud. Han står i skjeringspunktet som Guds tjener med Guds og himmelens krefter ved sin side som vil styrke, stadfeste og grunnfeste sin ringe tjener, slik at han kan stå etter å ha overvunnet alt.

Diakonen skal stå i tjenesten i en verden hvor barmhjertigheten blir hjemløs.

Diakonen skal stå i tjenesten som en tjener for Ham som så nøden og sa: Plei ham — og — Se jeg er med eder alle dager.

Ja, mer enn noensinne må kirkene våkne overfor kallet til å møte mennesket i dets nød til legeme og sjel. Vi har et vitnesbyrd å avlegge i dag, det samme som Kristus da han vandret på jorden — og vitne om gudsríkets alt gjennombrytende makt, når det gjelder om å bekjempe ondskapens makter. Og denne diakoni må leves ut i menigheter — binde mennesker sammen i ansvar for hverandre. *Den må ut i verden, over alt, hvor mennesker lider nød.*

I tre retninger må Kristi kirke i dag fornyes om den virkelig skal være redskap for Guds frelsesplan med sin verden. — Den må på ny bli *misjonærende, tjenende, samlende.*

(Bengt-Thure Molander).